

عنوان مقاله:

نسبت الهیات سلبی قاضی سعید قمی با توحید معتزلی، شیعی و عرفانی

محل انتشار:

فصلنامه آینه معرفت، دوره 22، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسندگان:

جواد نظری - فارغ التحصیل دکتری دانشگاه ایلام (نویسنده مسئول)

شمس اله سراج - عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام

مجید ضیایی قهنویه - عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام

خلاصه مقاله:

قاضی سعید قمی با نفی هر گونه سنخیتی میان خالق و مخلوق، هم از الهیات رایج ایجابی در جهان اسلام فاصله می گیرد، و هم از الهیات مرسوم شیعی. هدف از این مقاله، بررسی نسبت این الهیات سلبی با نگرش توحیدی رایج و مسلط در الهیات کلامی (اشعری، معتزلی، شیعی)، فلسفی و عرفانی است. الهیات قاضی سعید با الهیات فلسفی و اشعری و شیعی رایج، که مبتنی بر سنخیت میان خالق و مخلوق اند، فاصله بسیاری دارد، و حتی بر نظریه نیابت ذات از صفات (منسوب به برخی از معتزله) انطباق ندارد، اما تشخیص نسبت این الهیات با عرفان نظری و کلام روایی شیعی دشوار است. به نظر ما، اگرچه در نگاه نخست، الهیات قاضی سعید الهیاتی کلامی روایی سلبی (همچون الهیات روایی سلبی منتسب به شیخ صدوق) به نظر می رسد، اما در حقیقت، ارکان مهم خود را مدیون عرفان نظری است، هر چند در مواردی از آن فاصله نیز می گیرد. موارد مهم تاثیرپذیری قاضی سعید از عرفان نظری از این قرارند: اعتقاد به وحدت شخصیه وجود، نفی سنخیت میان مقام ذات و نمودهای آن، نفی صفات از مقام ذات، معبود بودن اسماء و صفات. مهم ترین تفاوت بین این دو نگرش در این است که در عرفان، خداوند همان وجود بما هو هو است، اما قاضی سعید همین را هم قبول ندارد.

کلمات کلیدی:

الهیات سلبی، نفی سنخیت، نیابت ذات از صفات، الهیات فلسفی، کلام روایی شیعی، عرفان نظری، قاضی سعید قمی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1464628>

